

Козацька сторожа в степу (народний переказ)

Автор Невідомий

Щоб устерегтись од набігів, запорожці посилали в степи у розвідку козаків, чоловік по п'ятнадцять-двадцять. Опріч цього, були побудовані редути. Де гори — верст на десять один од одного, де рівно — на двадцять і тридцять. У кожному редуті був курінь на п'ятдесят козаків, з сіньми, а через сіни — комора, де складалися козацькі припаси. Ці курені були побудовані з доброго лісу і вкриті очеретом, а деякі землею, і навколо обгороджені плотом, зі стайнею для коней. У таких редутах стояло по п'ятдесят вартових козаків. Щороку вони змінювалися. Ці козаки висилали від себе в степи пікети й розвідки. Так пильнували край од нападів ординців.

Біля кожного редута стояли фігури, цебто маяки, дуже хитромудро збудовані, на випадок несподіваного набігу, щоб разом оповістити увесь край.

Кожну фігуру будували з двадцятьох смоляних бочок ось як: в основу ставили по шість бочок сторч і міцно з'єднували, обв'язуючи смоляним канатом, щоб усередині було порожнє місце, ніби казан. Далі ставили на них п'ять бочок, а там — чотири, а останні дві — одна на одну.

Сама верхня була найменша і без дна, тільки всередині вставлений залізний прут, до котрого прив'язували довгий мотузок.

Ці фігури стояли від редута на два і три гони, на випадок пожежі. При кожній пильнували вартові козаки. Удень і вночі від редута до редута снували козаки, чоловік по п'ять і більше. Особливо там, де були сінокоси і царина. Доїжджали до самого кордону.

Як тільки було вглядять, що прокрадається ворог, то зараз і гайнуть до редута. А осавул одразу велить запалювати фігуру. По інших редутах побачать — і собі запалюють. Так в одну годину уже весь край оповістять, щоб люди по степах і в плавнях на роботі заганяли худобу і втікали в слободи.

А тим часом по паланках і в коші збиралось військо і з усіх сторін ішло на ворога. Та й зададуть було йому такого чосу, що не потрапляв і додому.

Словник:

Редут — багатокутне польове укріплення, здатне до самостійної оборони.

Верста — давня міра довжини, що становить 1,06 км.

Курінь — тут: великий міцний будинок, де жили козаки, що об'єднувалися в одну військову групу, яка теж називалася куренем.

Сіни — нежила частина давніх будинків, що з'єднує жиле приміщення з ганком.

Комора — невелике приміщення в житловому будинку, де тримають їжу, хатні речі тощо.

Стайня — спеціальна будівля, де тримають коней; конюшня.

Пікет — невеликий військовий сторожовий загін.

Гони — українська старовинна міра довжини — приблизно від 120 до 240 м.

Царина — необроблюваний, порослий травами степ.

Осаул — козацький старшина, командир.

Слобода — велике селище, зазвичай укріплене.

Паланка — невелике укріплене козацьке село.

Кіш — так називали Запорозьку Січ.

Задати часу — дуже бити кого-небудь, успішно обороняючись.